

Joan Crisóstomo Amadeo Mozart, (nasqué el 27 de Janer de 1756) després d' haver escrit sas páginas d' or ab lo Don Joan, La flauta encantada, Las bodas de Fígaro, etc., esprimint també lo sentiment y dolor de son cor, escriu sa gran missa de Requiem. Lo creador de Leporello; l' autor de *Madamina, il catálogo é questo*, lo inmortal compositor salzburgués fá cáure llàgrimas ardentes al sentirlo com se plany dient:

*Recordare Jesu pie
quod sum causa tuæ viæ
ne me perdas il-la die.*

Sa última obra musical fóu la missa; sas últimas paraulas á Dèu foren endressadas.

Lluís Beethoven..... Tot quant diriam es poch pera 'l mestre que vejé la llum primera en la vila de Bonn l' any 1770.

També, també 'l mestre Beethoven ja cansat de pintar maravellosament en sas sonatas y fugas la ciencia y en sos quartetos lo sentimentalisme de son cor, volgué arribar als péus de Dèu murmullejant sos llabis *Kirie eleyson*, *Christe eleyson*. L' autor del Barbero, Guillermo, Oteillo etc., etc., y de composicions com lo duo dels *Gats* y altres per l' estil, se recull al misticisme fent l' Stabat, los chorus Fé, Esperansa y Charitat, y per últim la Missa solemne.

Gounod, l' inmortal autor del Faust, després de accompanyar per tot lo mon á las suas fillas Margarida, Mireya y Julieta nos dona rich pomell de flors de flayre encisera, de flors que sols en lo camp de la Fé se cullan y sols la creencia fa náixer.

Si: sa Missa solemne es una página inmortal pera la música religiosa; ella vivifica l' esperit y alena l' ànima, ella es bálsam de consol ja que 'l mestre Gounod nos fá entre-véure ab sa Gloria puntejada per l' arpa, la gloria del Dèu del cel, cel de la vida, vida del ànima.

Si un te simpatias per l' autor que 'l fá sentir, nosalrest som gounotistas, puig sols lo mestre Gounod; perqué negarho! nos ha fet plorar de sentiment.

Tindrém que dir també que 'ls mestres Paccini, Mercadante etc., etc., s' ocuparen en fer música religiosa? No: ab los que dits deixém ne tenim be prou.

¿Podia el mestre Verdi ab son gran talent no véure la llista de 'ls mestres compositors que tart ó dejorn han portat algun present á 'ls peus de Déu? ¿Podia ell deixar de provar fortuna en lo temple, á la claror de cent llums de cera, sota magestuosas arcadas gólicas, no sentint altra remor que 'l de la oració, quan tanta n' ha adquirida en lo teatro á la claror de mil llums de gas, perfumat l' espay per la alegria y recullint com penyora la inmortalitat de son nom?

No: no podia.

Primer com á deber de conciencia; segon per obligació, ja que obligat estava 'l mestre Verdi de donar una obra al mon musical, de un nou estil; de feros sentir com ell sent; de feros créure com ell créu; de feros pregar ab las mateixas paraulas qu' ell prega á Déu.

Per aixó fer, lo mestre italiá, recordant los llassos d' amistat que l' unian ab lo poeta Alexandre Manzoni, llansá torrents lo que la vertadera amistat fa naixer. Quan mort aquesta, á son recort se plora d' anyoransa y 'l mestre Verdi, en sa missa de Requiem, plora.

Tota la missa havém fullejat ab intenció de véure si hi trovariam algun passatje que 'ns recordés l' estil d' aquell jove que tant bellas esperansas féu concebir al mon musical quan posá en escena las óperas Traviata, Rigoletto, Trovador, Ernani, etc., etc., y, la veritat, ni un tant sols n' havém trovat ni tendencia á caurehi á la música dramática. Y, aixó que hi ha passatges en la missa, especialment en las de requiem, que un hi cáu sens adonàrsen.

Lo *Requiem* está tan saturat de religiositat que ab má de mestre prepara á l' auditori á cantar ab lo compositor *Kirie eleyson, Christe eleyson*.

Vida, terror, pena, tranquilitat, moviment, tot queda espressat dintre 'l primer vers de la prosa ¡Quina forsa de concepció! ¡De quina manera mes enèrgica expressa 'l mestre Verdi, 'l:

Dies iræ, dies illa.....

De tal manera y ab tanta valentía trovém está escrit aquest vers, que no sabém que més admirachi, l' art de la filosofia ó la filosofia del art.

No es lo mestre Verdi qui canta lamentantse, no, es la humanitat entera que aterroritzada per las paraulas de David y la Sibylla, agermana la vida ab la mort, la pena ab la alegría, los plahers ab la desditja; véu brillar sobre son cap l' espasa del ángel, y tan s' ajup per salvarse d' ella que impensadament caú á la fossa, mentres per l' espay serpenteja 'l llamp y per la terra rodola 'l tró.

Es necessari haver llegit la lletra y haver sentit la música detingudament per no trovar hiperbólich lo que deixém dit.

Si espantós y terrorifich es en lo *Dies iræ*, quanta resignació, quanta beatitud no respiran aquellas notas inspiradas per lo penediment, quan diu: *Ne me perdas illa die*.

Y no sols nos referim á la part melódica, sino á la armonía que la accompanya.

No sols hi veyém l' home d' una inspiració inagotable y original, sino que hi veyém lo filosop que tenint molt presenta la lletra, desenrotlla, com no es possible ferho mes bé, lo versícul:

*Tuba mirum spargens sonum
per sepulchra regionum
coget omnes ante thronum.*

La *Prosa* es un poema mes gran que tots los poemas, y 'l mestre Verdi, ab la música, ha sapigút donarhi mes entonació y fer sobre-surtir certs detalls que passariam desapercebuts.

Lo mestre Verdi ha fet gala d' un immens travall instrumental, donantnos una prova de lo que ha avansat en lo coneixement de 'ls instruments; ha deixat aquella escola rutinaria y gastada que tan lliga al compositor, y qu' en totes sas obras anteriors al Don Carlos, quina mes ó menys, s' en dol, y entra ab peu ferm y valenta mirada en lo terreno de la la música veritat.

Be es cert que cultivant lo nou genre de música no 's creará un estil propi, com se'l ha creat ab la música italiana.

Verdi no es l' home del ruido que sols se inspira en lo metall com equivocadament se li diu, sino que fent cantar una sola véu, accompanyantla ab la corda, sab produhir efectes tan magnífichs, tan grans com es en lo *Domine Jesu*, quan diu: *Hostias et preces tibi, Domine*.

¿Se vol mes senzillesa? ¿Se vol mes seguretat, en lo que 's fa, de ferho bé?

Mirémlo mes gran en el *Agnus Dei*, fent cantar dos véus, (soprano y mezzo soprano,) una infinitat de compassos al uníssono.

Es un efecte que 's sent, no s' esplica. Lo excessivament delicat s' atmira; si 's toca se descompon.

¿Y tindrém que mencionar tot quan de bó te la missa? Si aixó fos la nostra tasca molt aviat finida seria, dihen: tota, desde 'l primer compás fins l' últim es de lo millor qu' ha fet el mestre Verdi.

La música tan profana com religiosa, es una continuada y vertadera melopea. La inspiració canta ara grave, ara alegre, ara melancólica, seguint estrictament l' esperit de la lletra; la ciencia armónica, pas á pas segueix sos mes petits detalls, fent, d' eix modo, filosófica la part poética.

¿Podia, 'l mestre Verdi, darnos l' *Agnus* ab una melodia brillant y temps de wals? ¿Qué dirian sos criticadors, si per dir *Requiem aeternam* ho fes *allegro* y ab una melodía jovial?

*Requiem aeternam dona eis Domine: et lux perpetua lu-
ceat eis.* Lo descans etern donáuloshi joh Senyor! y la perpetua llum brilli per élls.

Repetim lo que havem dit al comens: no hi trovém ni un acord dramàtic, ni tant sols tentativa de ferl'ho. Lo talent del mestre Verdi ha sapigut salvar ab moltíssim cuidado, certs paranyys que te la música religiosa per qui no la té tractada á fondo.

Si tinguessim que dir en pocas paraules lo judici que havém format de la *Missa de Requiem* del mestre Verdi, diríam qu' es una obra digna d' un compositor acostumat á sentir la campana del *Sanctus*, respirar l' atmòsfera carregada d' encens y d' haver pogut apreciar l' efecte magich de la *Elevació*.

Mes curt y mes clá.

La *Missa de Requiem* del mestre Verdi es digna germana, encar que humil, de la del mestre Mozart.

Y ara, per acabar, dos úniques coses nos restan pera dir. La primera: que mercés á la experta iniciativa dels mestres directors Goula y Dalmau, se déu la audició en nostra ciutat d' esta joya del art musical per la cual coralment los felicitém.

Y segon: Barcelona ha sigút la primera ciutat d' Espanya hont s' ha fet sentir la gran *Missa de Requiem* del mestre Verdi.

Primer Catalunya!

MODEST VIDAL.

Barcelona 25 de Maig de 1877.

LO FOSSAR ⁽¹⁾

MENTRES que 'ls vents udolan
pels espadats turons de l' alta serra
escampant ab son baf la tempestat;
mentre 'ls poblats tremolan
sosmoguts per lo foch de l' aspre guerra
que l' infern entre 'ls homens ha calat;

Jo vinch á contemplarte
negre murat de pedra funeraria
qu' arredossas la terra del fossar,
jo vinch per demanarte
la calma qu' aquí mora solitaria,
illa de pau, entre 'ls rebulls d' un mar!

La freda llevetjada
que perfuman les flors mitx esmortides
ve á axamplarme les ales del esprit,
y encenent ma mirada
allí hont mora la Mort, hi vetx la vida
orejat per l' alé del infinit.

Ni es prou per esglayarme
lo fons d' oberta fossa esgarrifanta
qu' amenassa engolirs l' humanitat,
lo cor ni pot glassarme
lo sentirse enfonzar sota ma planta
las cendras d' aquells mons que ja han passat.

(1) Mencionada en los JOCHS FLORALS d' enguany.

Putx sa terra sagrada
ve á membrarme l' historia dels meus avis
vetllats tots per la Creu de Redempció,
y á cada trepitjada,
una pregaria ve á morí á mos llavis
com si 'm trovés al temple del Senyor.

Ma pensa superbiosa
que veu al mon mesquí y ses lleys y regles
en lo fossar apaga son anhel;
putx veu qu' allí reposa
dessota 'ls peus l' inmensitat dels segles
y sobre 'l cap l' inmensitat del cel.

Allí tot s' hi agermana
l' enveja y los honors y l' hermosura,
l' afany del jove y lo clar seny del vell,
l' enutx, la gloria vana,
los dolors y 'ls plahers; la sepultura
tot ho ha aplanat en un mateix nivell.

La púdica donzella
de quinz' anys rellorits, jau soterrada,
¡poncelleta d' amor morta al Abril!
ab la jayeta vella
que visqué una centuria, ben contada
per ella, en los rassers d' un mas gentil.

Lo fill honrat del poble
de senzilles virtuts aquí reposa
essent, de los que viuhen, oblidat,
barrejat ab lo noble
que te mitx esborrats sobre sa llosa
los títols qu' engendrá la vanitat.

Y 'l colós de la guerra
lo monstre qu' engendráva les batalles
per sos intents lograrne mal astruchs
ja se 'l menja la terra,
y 'l brás á qual poder no hi 'vian valles
¡poder de Deu! se l' han menjat los cuchs.

Aquells que 's combatian
ab l' ardor de la lluya coratjosos
restan tots abrassats en un carner,
y 'is vassalls que servian
jauhen ab sos senyors, y están confosos
lo savi, 'l potentat y 'l jornaler.

Aquí los meus reposan;
tota una historia de recors me porta
esta fossa dins hont mos avis hi han;
de gloria tots ells gosan
quan lo Senyor ho vulga, ma carn morta
aquí mateix també hi enterrarán.

¡Sant vas de mon llinatje!
tu que guardas les cendres venerades
qu' han escalfat la sang qu' are en mi viu;
al terme de mon viatje
aqui 't vindré á trucar, les mans plegades
com l' oreneta que s'en va al seu niu.

¡No ha mon cor de gosarne
entre aquexas parets hon hi han colgades
les despulles de cent generacions,
y la terra oblidarne!
¡Si al mon sols hi estaré algunes jornades
y aquí, en eix lloch fins á la fi dels mons!

¡Oh humanitat pansida!
fins aquí ascolto encar pel vent malmesa
la veu de ta rancunia y ton afany.
y vetx falsa ta vida
tosch ton brill y postissa ta grandesa
y 'l brugit de tes lluytes trovo estrany.

Mortals, qu' ab vil miseria
per los bens d' assí baix os moveu guerra,
pareu ja 'l batallar, doneuse un bes,
qu' aqueix cos, postís brill de la materia
es estat fet de fang, y será terra,
y després serà pols, y despresa...res.

À LA MEMORIA

DEL HONORABLE FRANCESCH CAMPRODON

L^A mort es l' arribada de la vida
Lá l' ultim port que trapitjem del mon;
ja son viatje ha fet de despedida
lo pobre Camprodon.

Ans de morir al fill que tant volía
l' hi digué ple de fé y resignació:
«la religió es l' unich camí que 'ns guia
al port de salvació.

Veus la vida lo qu' es..... una bufada,
veus lo que som aquí á la terra,.... res:
y tencá 'ls ulls al mon d' una vegada
per n' obrirlos may mes.

Y aquell qu' ahí cantava la grandesa
de nostra Espanya ab veu de rossinyols,
avuy al camp sagrat de la tristesa
no es mes qu' un poch de pols.

Del geni catalá, l' orgull, la gloria,
de la patria de Alquer y de Roudor,
no queda mes qu' el nom perque l' historia
l' escriga ab lletras d' or.

Adeu siau trobadas amorosas,
adeu siau las glorias del temps vell,
qui us cantarà ab paraulas mes joyosas,
qui us cantarà com ell.

¿Qui axecará la veu cuan siga hora
á la Mare de Deu de Montserrat,
qu' invocarà 'l teu nom Mare y senyora
ab tanta magestat?

¿Qui als braus paisans qu' arriban á eixa platja
á combatre resolts á l' insurgent
recordarà dels ávis lo coratje
del Bruch y del Orient?

¡Pobre bandera nostra ensangrentada,
dels altius sarrahins sombra y terror,
la lira del teu fill está penjada
no tens mes trobador!

Camprodon no existeix, la terra avara
del home s' ha cobrat lo just tribut,
mes en cambi de Deu gosa la cara
per la sua virtut.

De perpetua y llorer una corona
ofreixo, gran poeta al teu recort,
mentres la fama ab alta veu pregona
que 'l geni jamay mor.

MANEL JACAS.

TRES RECORDS

I

ENTRE aquells rousers que 'l sol deturan,
Ehont cad' any niuhan las cadarneras,
y diu que fadas van á gosarhi,
allí vaig veurela!

II

Sota aquell marge hont la font mormola,
entre olms y alsinas mitj amagada,
un jorn cap vespre de primavera,
va dir m' aymava!

III

En aquell seti que desmays tristos
un cércol tapan de blancas rosas
y papallonas hi xuclan vida,
allí reposa!

S. ALSINA Y CLOS.

BIBLIOGRAFÍA

ROMANCER CATALÁ

Es una cosa rara 'l que 'l romans històrich conte proporcionalment mes aficionats entre 'ls poetas catalans que entre 'ls castellans, á pesar de ser pera aquells un género important de fa mes ó menos temps, mentres que entre'ls segons, ademés de ser indígena de pura rassa, constitueix lo timbre mes gloriós y mes característich de sa literatura y 'l que junt ab lo teatre li ha valgut l'estudi y atenció de doctes estrangers. No han sigut prou á darli vida ni las apologéticas frases d' un dels preceptistas mes distingits, Gil de Zárate, ni l'elocuent exemple dels poetas de la pléyade romántica que 's proposaren fer del moviment de emancipació literaria un moviment de conversió á las gloriosas fonts de la tradició nacional estroncada per los pseudo-clàssichs del segle XVIII que no sapigueren acabar ab los abusos del gongorisme literari mes que acabant fins ab sas bellesas, ni purificar sa sang dels gérmens de corrupció que la infectavan, mes que per la injecció de sang estraniera que acabá per matar completament sa vitalitat originaria. Dels Arolas, Duchs de Rivas y Zorrillas de la primera meytat de la centuria no quedan sino un Zorrilla ab la peregrina pretensió de *meillorar* lo Romancero del Cid, (aixís ho preten y no 's desdenya de dirho) Oloriz recordant algunas tradicions navarras, uns quants fent per compromís lo Romancer de la guerra d'Africa y pochs mes, si hi son, tan poch dignes de menció que ni sos noms ni sas obras han arrivat fins á Barcelona. Lo metro mateix, á pesar de sas bellesas y de sa originalitat, ab prou feynas si te un petit recó en lo teatre, en escenas secundarias, y com á descans de combinacions mes enrevessadas.

La predilecció dels poetas catalans pèl género històrich y per la forma métrica del romans, obeheix, en quant à lo primer, al entusiasta moviment de reconstrucció histórica que ha anat invincerat de desde l' principi en lo de restauració literaria, moviment lògich en l' estat de reacció provincial que succehí al quietisme del últim segle y primerias del actual; y en quant à lo segon, á las especiales qualitats que l' romans té pera la narració histórica y que deu á la severitat de son ritme, á la flexibilitat del vers, y á sa idoneitat pera revestir tota classe d' ideas sense violència, ab una espontaneitat de que están privadas las combinacions de versos aconsonantats hont mes ó'menos se traslluheix sempre artifici y dificultat de confecció.

Un dels poetas que ab mes èxit y ab mes assiduitat ha cultivat aquest género en la nostra literatura ha sigut D. Francesch Ubach y Vinyeta, fruyt de quals estudis es la voluminosa colecció que ha dat últimament á la llum pública en un elegantíssim volum de XIII-304 planas que 's ven al mòdich preu de 4 pessetas.

Es y será aquesta una de las coleccions mes importants de la literatura catalana y que ab mes orgull pot ostentar: filla de llarchs y continuats estudis, enclou en sas planas un resúmen de la nostra historia fet á grans rasgos y abrassant mes especialment la época mitjana; galeria d' héroes que á la evocació mágica del poeta rompen la mortalla del olvit y tornan á la vida del drama moventse altius y soberchs dintre de sas armaduras, tronant airats desde sas tribunas d' orador á nom de la patria, morint als cops de las espases sarraginas, aixamplant las fitas de la nació y rebantne mes enllá als enemichs, conquistant llibertats y defensantlas contra la enveja y la malevolencia, y creant en fi aquesta pátria catalana que neix en las serras del Pirene, devallà als plans en los brassos llegendaris d' Otger y mor, canonejada per Felip V, ab son derrer conseller, pera transformarse mes tart en la patria del travall y de la industria y de la activitat y de la riquesa espanyolas.

Lo Sr. Ubach—perque ningú es mestre sense haver estat deixeble—ha tingut d' estudiar molt y molt pera adquirir la facilitat de confecció que tots sos romansos revelan: gracias á aixó y á que ha cregut que en lo romans històrich los millors modelos son los antichs, no 'ls moderns, ha lograt vence dificultats que no sapigueren remoure los moderns romancistas castellans: y si no ha sapigut, com no ha sapigut ningú, trovar lo secret dels autors del *Romancero del Cid*, imprimir á sas obras la valenta ingenuitat y abandono que caracterisa á aquell, ha sabut evitar en cambi l'escull en que s' han estrellat de desde l' duch de Rivas fins á sos successors mes recients, especialment en Zorrilla, que es la prodigalitat de descripcions, l' abús de figures retòricas, y la gàrrula abundància de consideracions personals del autor, que resultan sempre en detriment del veritable

efecte artístich lo qual resideix principalment en la sobrietat de detalls, en lo vigor de tons y en la vivesa de la acció dramática. ¿Qué serà que la moderna literatura castellana es per regla general una literatura mes retòrica que artística, que en historia, á la tradició sustanciosa del Moncadas, Melos y Marianas ha succehit la grandilocuencia lírica ab punts de gongorina d' en Castelar, á la tradició dels romancistes antichs las inacabables narracions plenes de accessoris pero ab poca sustancia d' en Zorrilla, á la tradició severa dels Leons, Herreras y Riojas la embafadora prodigalitat de metàforas de la majoria dels *poetæ minores* que avuy cultivan la poesía lírica en las regions castellanas?

Tot en l'univers, cosas y personas, fenòmens y successos, tot constitueix una materia primera per l'art, com tot ho constitueix per la ciència, las dues agrupacions típicas dintre de las quals s'enclouhen totas las impresions del mon estern en lo mon intern. Aixis com l'espectacle d' una tempestat considerat per l'artista es una manifestació patent de la sublimitat, y considerat pèl científich ho es de les lleys d'acció y de reacció que agitan y somohuen los elements, així los successos històrichs son susceptibles de ser considerats baix lo doble punt de vista indicat: lo científich hi busca, si es historiador la veritat, si es filosop la lley y 'l sistema, si es moralista la llisso, si es polítich la norma de conducta, mentres que l'artista hi considera l'element de bellesa, ja estética, ja dramática que entra necessariament en sa composició.

Tal es lo doble caràcter ab que 'ls fets històrichs s' ofereixen al artista y 'l doble filó de bellesas que l'art pot desentranyar de la mina inagotada é inagotable del passat.

L'element dramàtic de la historia es l'element intern, psicològich; l'estètic, l'element extern: aquest cau principalment baix la jurisdicció de la pintura y de la escultura que ab la ratlla y 'l contorn, ab lo color y ab la sombra, vivifican plasticament lo que es mort, y reproduheixen lo apparent, lo visible de la escena històrica; aqueix baix la de la poesia que ab lo llenguatje y sos infinitos recursos, reconstruheix per medi d'una idea tot un mon d'idees, las que la precediren y las que 'n foren consecuencia, las que la modificaren y las que la robustiren; é inseguint las lleys de la verosimilitut moral y de la verosimilitud històrica ressuscita un caràcter, y 'l fa lluytar y enardirse y debilitarse com lluytá y s'enardí y 's debilitá á voltas lo caràcter real que la poesia ha tret al mon de la vida artística. L'artista dramàtic arma al guerrer de sentiments, l'estètic d'escut y llansa; l'estètic retrau en l'orador la mímica, lo dramàtic lo concepte: aquell mata ab punyals, aquest ab ideas; aquell arranca d'antich còdice una vestidura escrupulosament arqueològica y ab ella vesteix y engalana á sos personatges; aquest desenterra d'entre las

càndidas narracions d' un cronista la clau que ha de obrirli la porta secreta derrera de la qual se fraguan les tempestats morals que han precedit á una catàstrofe: ja ho hem dit, la estética històrica radica en la materia, en l' esperit la dramàtica.

Ubach y Vinyeta s' inspira en la dramàtica de la historia mes que en la estética de la historia: en sos romansos, lo protagonista es mes lo personatje que 'l fet, lo qual hi entra sols en quant es necessari pera mellar definir y caracterisar aquell: y hi entra 'l personatje com á entitat moral y en lo moment en que la progressió dels successos la presentan en tota sa virtualitat típica, en lo ple de son esplendor dramàtic. Aixís, tots sos romansos podrian denominar-se ab lo nom d'un personatje històrich ó llegendari; tots sos personatges, per antonomasia, ab un adjectiu que resumís lo sentiment moral que 'l domina. May, sino com á accesori, lo plàstich: sempre lo dramàtic.

Y cal confessar que 'l Sr. Ubach obra ab mes llibertat dintre del drama que dintre de la descripció: que sense que sas descripcions deixen d' estar alguns cops despulladas de vigor y colorit, ó bé perque la poca varietat dels temes, batallas y mes batallas, no 's preste á grans vols d' originalitat, ó bé, y es lo mes probable, perque la indole del seu talent no ho comporte, no son lo que mes sobresurt en sas composicions ¿Será aquest lo motiu que coloca sos romansos de costums tant per avall de sos romansos històrichs ó tradicionals? ¿Será que en los primers la descripció y la narració ocupan lo primer terme, mentres que en los segons, la escena dramàtica? No temem que sia l' esperit de sistema 'ls que 'ns fassa errar, si es que errem, al observar que 'l Sr. Ubach, sempre mes dramàtic que plàstich, fins descriu ó narra mellar las evolucions d' un sentiment y sas manifestacions externas individuals que no pas las escenas en que hi intervenen multitud d' actors y qual bellesa es purament bellesa pictòrica: ¿hi ha, per exemple, cap descripció de batalla que valga lo que 'l I romans d' Eularia ó'l III dels del Comte Berenguer lo Vell?

Sempre consequent ab si mateix y guiat de sas aficions instintivas, busca en la historia y en la tradició no lo mes important sino lo mes dramàtic, y quan lo fet que s' ha proposat com á tema de sa composició no presta prou d' ell mateix, procura sense desnaturalisarlo en lo sustancial, acudir á la ficció y dramatisarlo. Aquesta tendencia es causa de que totes las composicions del Romancer afecten certa igualtat en lo plan general, y que en definitiva responguin totes á una especie de modelo típic que 's veu reproduxit desde 'l principi al últim sense mes diferencies que las que la índole especial del argument fa ineludibles.

Lo Sr. Ubach elegeix un personatge històrich ó tradicional y, de

sa vida, un ó dos dels episòdis mes característichs que pugan unir-se en la acció ab llas mes ó menos estret que, quan no altre, serà 'l de la homogeneitat biogràfica: ja allavoras, concebeix mentalment lo drama, ab sas tres etapas naturals: exposició, nus y desenllás: y heu-se aquí tramat lo plan general. Sols falta sapiguer encertar la manera de concentrar en un romans de dimensions relativament curtas tot lo que respectivament constitueix cada un dels tres membres naturals del drama. Exposició; uns quants versos d' entrada donant los antecedents generals y preparant una escena dramática hont desapareixent l' autor, ocupa son lloc lo protagonista qui esposa sos sentiments y sos propòsits, y fa la auto-biografia, diguemho aixís, de son ser moral en aquells moments: nus; quadro generamént descriptiu: desenllás; nova escena ó quadro dramàtic.

Aquest procediment, com ja hem dit, no es sempre matemàticament lo mateix, pero en ell venen á resoldres tots los romansos d' en Ubach, autor dramàtic mes que narrador, sabent mes de fer parlar que de parlar, mes entés en produhir la emoció dramàtica que la emoció estètica. Per aixó, y sense que la generalisació sia excessivament atrevida, podem resumir la nostra opinió dihent que las exposicions son regularment lo que mes sobressurt, á pesar de que 'ls recursos de que's val l' autor pera fer verosímil la forma dramàtica que las hi imprimeix se repeteixen potser massa: que la acció en son desenrotllament descriptiu, fluixeja, y que 'l desenllás torna á aixecarse—altre cop se trova l' autor en terreno segur—pera caure algun cop al final, com v. gr. en *Otger*, *La comtesa Mahalta* y algun altre, pel propòsit del autor de deixar arrodonida sa obra ab un moviment, ab un vers, ab un rasgo que sia com lo punt final insustituible y sensible, ensopagat per cert no pocas vegadas. Aixó, com á regla general, plena de excepcions de detall, que consisteixen en bellesas, cops d' efecte, rasgos de primer ordre escampats per tot arreu, al final, al mitj y al principi; un to elevat sempre sostingut, la vida palpitant en tots los quadros, l' entusiasme banyantho tot ab la flama del patri ardor, la ficció endevinant la veritat pel camí de la verosimilitut, y la bellesa deixant sentir tot hora sas deliciosas alenadas.

J. SARDÁ.

NOVAS

HA visitat nostra redacció l' important revista de Palermo titulada «*Nuove effemeridi siciliane: studi storici, letterari, bibliografici in appendice alla biblioteca storica e letteraria di Sicilia compilati da V. di Giovanni, G. Patré, S. Salomone —Marino.*» En los dos últims fascicles d' ella s' hi veuhen curiosíssims treballs, entre los quals son de notar un del Catedrátich de historia antigua y moderna de la R. Universitat de Palermo, Adolfo Holm (alemany): *Dei doveri dello storico* y altre del eminent Dr. Pitré, bo com tots los seus estudis de literatura popular, en la qual es ja un mestre: *Saggio di feste popolari siciliane*. Agrahim á dita Revista las benévolas paraulas que dedica á nostre collaborador D. Francisco Maspons y Labrés, ab motiu de sas *Tradicions del Vallés*, aixis com á nostres redactors Aulestia y Pijoan y Balaguer y Merino. Esta redacció se complau, ademés, en recomanar á las personas ilustradas, la *Nuove effemeride Siciliane*, á la vegada que la *Biblioteca storica e letteraria di Sicilia ossia raccolta di opere inedite di scrittori siciliani dal sec XIV al XIX per cura di Gioachino di Marzo*, també en vias de publicació, á la qual aquella revista deu l' origen. Abduas son la proba millor del notable cultiu que tenen las lletras á Sicilia.

La associació literaria de Girona, afanyosa com sempre per rendir un tribut d' admiració á las lletras patrias y contribuir ab totas sas forsas al cultiu d' ellas, ha publicat lo cartell pera 'l certámen poètic que ha de celebrar lo dia 4 del próxim mes de Novembre. Nombrosos y richs son los premis y variats è interessants los temas escullits per lo jurat. Son los següents.

Un exemplar de las obras de Santa Teresa, ofert per l' Ilustrissim Sr. Bisbe D. Isidro Valls, á la millor composició en vers catalá que canti algun dels fets notables del pontificat del S. P. Pio IX.

Un escut de aquella província d' or y plata gravat y cisellat, ofert per lo M. I. Sr. Gobernador civil, al autor de la millor poesía en castellá que canti 'ls atrevits y valents fets de la expedició de catalans y aragonesos contra turchs y grechs.

Un brot d' alsina d' or, oferta de la Exma. Diputació provincial, al autor de la millor poesía que canti un dels fets gloriosos de la província, avans dels Reys Catòlichs.

Un brot de lloret de plata, ofert per l' Exm. Ajuntament, al autor de la millor poesía dedicada á la memoria d' un fill ilustre ó d' un fet notable d' esta ciutat anterior al sige actual.

Una lira d' or, oferta de D. Constantí Gambel, á la millor memòria sobre las costums catalanas en sos millors temps.

Una medalla de plata, oferta per D. Ramon Boniquet, á la mes notable memòria històrica en prosa catalana, sobre la irrupció dels alarbs á la Cerdanya y reconquista de la mateixa encontrada pe 'cls cristiàns.

Un quadro al oli que ofereix lo centre artistich de Olot, á la millor biografia d' un pintor catalá anterior á aquest sige.

Titol de soci de mèrit ofert per la societat econòmica gerundense d' amichs del país, á la millor memoria d' interès històrich sobre la agricultura, indústria ó comers de la província.

Una medalla de plata oferta per la Associació literaria de Girona, y en son nom la Junta directiva de la mateixa, al autor de la mes notable memoria de major interès provincial ó local relativa á historia, literatura ó arts.

Una ploma de plata, oferta per los individuos que componen la Junta directiva y jurat de la associació, al que resulte autor de la poesía lírica que reuneixi mes brillants cualitats.

Las composicions que no tenen senyalat l' idioma en que deuen escriure's, s' entén que poden serho indistintament en catalá ó castellá.

Los trevalls se rebran fins al 15 d' Octubre de la manera acostumada, en la travessía Auriga, núm. 2 pis 3. Girona.

La academia Bibliogràfico-Mariana, celebrarà un certámen literari, musical y de pintura lo 14 d' octubre d' enguany.

La festa serà en obsequi á *Nostra Senyora de la Cinta* de Tortosa y als autors que mes bé s'inspirin en aquest fet se'ls hi darà: un llaut de plata y or per un poema, una citara del mateix per una llegenda, y una lira per una oda; y á qui presente lo mellor trevall històrich y descriptiu sobre 'l santuari de la expresa Vergé, una ploma de plata. Tot ha d' esser en castellá, no així lo lliri de plata que ofereix lo Exm. Sr. Bisbe á qui canti millor á Maria y l' assutzena d' aquella Joventut Católica á la Inmaculada Concepció, podent ser la primera en catalá ó castellá y l' altre sols en catalá.

De mes á mes la Junta directiva ofereix una medalla de plata al millor romans catalá, sobre una de las invocacions de la lletanía lauretana.

Com premi d' una composició musical serà adjudicada una lira de plata al millor cant popular sobre la Salutació angélica en prosa castellana, escrit pera veus de tiples y cor ab accompanyament de quarteto d' instrument de corda y armonium, sensill y apassionat. Al que se li acoste en mérit se li otorgará una medalla de plata.

Y com á premi de pintura una corona de lloret artificial al millor boceto al oli en que 's presenti á la Mare de Deu en lo moment de treures la Cinta en la catedral de Tortosa.

Los trevalls se dirigirán al secretari de la Academia, carrer Major, 23, per tot lo dia 8 de setembre.

Lo Centro Artistich d' Olot celebrarà una exposició de bellas arts de qual convocatoria extractém las següents bases:

La exposició s' obrirà 'l dia 2 de setembre d' enguany, sa duració serà de vint dias podent la Junta Directiva prorrogarla si ho creu convenient.

S' admeteran obras de dibuix, pintura, escultura y arquitectura

en tots sos generos y aplicacions pera venta y pera exposició. Las primeras deurán anar accompaniedas d' una breu descripció expressant si son copias ú originals, lo seu preu y la firma del autor.

Las obras deurán remetres al Centro Artístich d' Olot avans del 25 d' agost, ab la direcció del expositor y ab march corresponent los quadros al oli, acuarelas, dibuixos, ayqua-forts, plans, grabats, y litografías; corrent lo preu de transport á càrrec dels expositors que delegaran personas que 'ls representen en aquella població.

La Junta directiva s' encarregará de la venta dels objectes y cobro dels mateixos ab la deguda autorisació. S'expedirán accions de cinc pessetas cada una, lo producte integre de las quals, deduit un cinc per cent pera 'ls gastos de la exposició, se distribuirà en lots que s' adjudicaran per riguros sorteig.

Lo resultat se comunicará als corresponsals podent los agraciats triar entre las obras no venudas, per valor del lot que 'ls hi haja correspóst.

Y pera mayor aclariment á tot lo que 's refereix á la exposició poden los interessats dirigirse al Secretari del Centro, Miquel Malagrida, carrer de San Esteve, 28, Olot.

Ab lo títol de *La Tintorería* ha vist la llum en esta ciutat una revista mensual destinada al perfeccionament del art que ja son títol indica. Lo dirigirla D. Artur Gallard, persona molt entesa en la materia per haver estudiad al estranger los nous avensos del ram nos fa recomanarla als tintorers en general.

Es molt interessant lo primer número de esta Revista, la primera en Espanya.

En la *Romania* (tom. V.) ha publicat D. Alfredo Fatio lo *Fragment d' un conte catalan* que hi ha en un còdice de lletra del segle xv existent en la Biblioteca nacional de París (Ms. espanyol núm. 154 y article 7696).

La *Revue des langues romanes* dedica un article bibliogràfic al exámen dels que D. Manuel Milá y Fontanals doná á llum en la *Revista de archivos, bibliotecas y museos* de Madrid, sobre los *Antiguos tratados de la Gaya ciencia*; y part d' altre, al que ha vist

últimament la llum en la *Romanía sobre la poesía popular Gallega*. Anuncia també, que publicarà aviat en sas páginas, un nou article de dit Senyor ab lo titol de *Mélanges de langue catalane*. D' aquesta, nostra llengua, ha terminat també lo Sr. Allart, la colecció de documents de Rosselló y Cerdanya que, tocant á la mateixa, nos feya coneixer. Lo mes modern es del any 1311.

Notables son comunament los documents y curiosas investigacions qu' ofereixen als estudiosos las páginas de la revista *Chroniques de Languedoc*. D' un dels derrers números devem mencionar los treballs titolats: *Armoires historiques des Papes (XIIe XVIIIe siècle)*, *Le Mariage de Marie Leszczynska (1725)*, *Documents pour l' Histoire du vin y Fragments historiques sur Beaucaire*.

Seguint, la *Revista de la Universidad de Madrid*, la publicació de la *Historia de los establecimientos de enseñanza en España* per don Vicens de la Fuente, havem llegit en lo últim número, lo capitol destinat á tractar dels *Estudios monásticos en Castilla y Aragón durante los siglos XIII y XIV* que conté los dos párrafos següents: *I. Estudios de Teología y Humanidades de Castilla y II. Estudios teológicos y lingüísticos en los Conventos de la Corona de Aragón durante los siglos XIII y XIV*. També continua la sèrie de *Los Místicos españoles*, dedicant, son autor D. Nicomedes Martín Mateos l' article XIIe sobre *Santa Teresa de Jesús*, al Ilm. senyor Bisbe de Salamanca.

Felicitem á nostre company de redacció D. Joan Maluquer y Viladot per haver sigut nombrat academich corresponent de la Academia Matritense de Legislació y Jurisprudencia.

Lo dia de San Pere, 29 del corrent, á la tarde se celebrá en l'Ateneo Barcelonés l' acte de la distribució de premis del concurs de dibuixos d' aplicació al art y á la industria.

Obrí la sessió lo President del Ateneo Sr. Durán y Bas. Lo Secretari Sr. Argullol, llegí 'ls acorts referents al concurs, y l' individuo del Jurat Sr. Miquel y Badiá unas consideracions sobre sa importància y trascendència.

Donat compte del dictámen del Jurat per son Vice-secretari se-nyor Támaro, foren oberts los plechs que contenian los noms dels autors premiats resultant lo seguent:

Tema de pintura decorativa costejat per l' Ateneo.—Projecte de decoració d' una sala ab ximenea pera la casa d' un rich comerciant ó industrial.— Premi á D. Agustí Rigalt: accéssit á D. Lluís Morell y Cornet.

Tema de seràmica, costejat per l' Exm. Ajuntament.— Projecte en dibuix ó corporeo d' un vas decoratiu pera 'l saló d' un rich hisendat.— Premi á D. Agustí Rigalt: accéssit á D. Jascinto Torres y Reyató.

Tema de cerralleria costejat per l' Exm. é Ilm. Sr. Bisbe.—Projecte de salamons y blandons d' iluminació en metall pera una iglesia gòtica.—Premi á D. Domingo Balet y Nadal: accessit á D. Ramon Tenas y Hostench.

Altre tema de cerralleria costejat per D. Domingo Sert.—Projecte de una barana de ferro forjat, estil del renaixement espanyol.— Premi á D. Lluís Morell y Cornet.

Tema d' estampats, costejat per alguns individuos de la Junta Directiva del Ateneo.—Projecte de dibuix pera indianas.—Premi á D. Joan Rabadá y Vallbé: accessit á D. Eduard Lange.

Se concediren també algunas mencions honoríficas.

Acabá la sessió ab un breu discurs del Sr. President felicitant als artistas premiats y donant las gracias á la concurrencia.

Al felicitarlos també nosaltres, nos congratulem de veure entre ells, á un de nostres colobradors lo Sr. Torres y Reyató, distingit ja en certámens literaris, y de que s' hajen manifestat ostensiblement los sentiments catalanistas d' alguns dels premiats que han usat nostre idioma pera 'ls titols y lemas de sos treballs.

Hem de donar compte de una solemníssima ceremonia que 's verificá lo dia 22 del corrent en lo Cementiri general d' aquesta Ciutat. Tal fou la traslació dels restos del gran catalanista en Càrles Bonaventura Aribau, desde 'l nitxo de propietat particular ahont estavan depositats, á una ben disposta urna adornada ab vellut y or que s' ha collocat frontera á la d' en Campmany en la capella del meteix cementiri.

Assistia al acte la Comissió nombrada fa alguns anys pera honrar la memoria del insigne literat, alguns individuos de la familia, representants del clero, del Institut industrial, etc.

L' Ateneo Barcelonés, que volgué associarse també á aqueixa patriòtica demostració, celebrá á la nit una vertlada literaria, qual presidencia ocupava lo President de la secció de Literatura, fentli costat una representació de la familia Aribau y de algunes Autoritats y corporacions, y veyentse en la testera lo retrato d' aquell autor, ornat ab negres crespons.

Iniciá la sessió una interessant biografia que llegí 'l Sr. Angelon segunt despres D. Manel Milà fent algunas consideracions sobre l' valor literari de las obras del autor de l' *Oda á la patria*, y los Srs. Blanch (Joseph) llegint dita *Oda*, ensenyant una poesía castellana y duas d' italianas del mateix autor, y seguit la decomposicions alusivas al acte dels Srs. Rubió, Roca (Lluís) Calvet y Bofarull (Antoni).

Lo Sr. President tancá la sessió donant las gracies á la concurrencia.

De una correspondencia de Madrid publicada per la *Crónica de Cataluña* traduhim lo següent:

«Una revista, que varios escritors distingits escrihuen pera Ultramar, y que 's titula la *Revista de Ultramar*, ha donat á llum un notable article titolat: *Estado actual de la literatura catalana*, que firma D. A. Auléstia y Pijoan. Los datos que est article conté han cridat molt la atenció en los circols literaris de esta cort.

Los célebres poetas italians Gotardo Aldighieri y Aleardo Aleardi han traduhit en vers italiá pera ser representadas á Florencia per l' actor Balbi, las tragedias catalanas de D. Víctor Balaguer, una de las cuales va á representar en castellá lo dissapte proxim en lo teatro del carrer del Princep, la eminent artista senyora Pezzana.

Se diu de esta artista que dintre pochs dias sortirá pera Barcelona, ahont pensa dar un número de funcions.

La Academia de la Historia va á procedir als treballs preparitoris pera la publicacio de las Corts de Aragó, Catalunya y Valencia, y se indican ab est motiu dos escriptors catalans residents á Barcelona, als qui sembla se tracta de confiar la execució de aquets treballs.»

Nosaltres devem rectificar á n' aixó que 'l nom de la Revista que

publicà lo treball del Sr. Aulestia es lo de *La Mañana de Ultramar*, y dit treball vegé abans la llum en lo diari de Madrid *La Mañana*, y afegir que la tragedia escullida per la Sra. Pezzana fou lo *Coriolá* que declamà en castellà, obtenint un verdader triunfo.

S' han estrenat darrerament las produccions catalanas: al Tivoli, *Lo cant de la Marellesa*, sarsuela en 3 actes, lletra dels Sres. Campmany y Molas y música de D. Nicolau Manent, y al Bon Retiro, *L' Alcalde de Vilaplana*, comèdia en 2 actes de D. Pere Antoni Torres y *Romagosa (bis)* pessa en un acte de D. Eduart Aulès.

S' ha posat á la venda obtenint gran exit, lo volum dels Jochs florals del corrent any que conté á més de las altras composicions premiadas lo poema *L' Atlàntida*.

Sabem que 'l Consistori n' ha enviat exemplars á las principals Corporacions y publicacions literarias nacionals y estrangeras, las que es de esperar se ocupen d' una obra de tanta importancia.

Felicitém á la Juventut Católica de Barcelona per la realisació de son últim certámen literari y mes que tot per havernos proporcionat l' ocasió de coneixer á la jove y distingida poetisa que fins ara habiam admirat velada ab lo pseudònim de Agna de Valldaura. Al proclamarse aquest nom com á autora d' una col·lecció de tradicions populars la inmensa concurrencia va saber que perteneixia á la Sreta. D.ª Joaquima Santamaría que aná á ocupar un lloch en la presidencia, essentli otorgat un rich pom de flors del camp, de plata. També guanyá un premi en est certámen D. Jascinto Verdaguer.

Está en prempsa lo volum de composicions premiadas en lo Certamen darrerament celebrat per *La Misteriosa*.

També ho está una nova obra dels Srs. Coroleu y Pella y Forgas que ab lo titol de lo *Lo sometent* dona interessants notícias històriques sobre aquesta catalana institució.

Lo celebrat Mestre compositor D. Baltasar Saldoni, altre dels de la pleiade d' artistas catalans residents á Madrid, ha publicat lo primer tomo de sa obra *Efemérides de los músicos españoles* que ha

sigut molt ben rebuda y es de gran importancia pera la historia del art musical.

Altre distingit musich catalá en Emili Daura s' ha encarregat en la Cort de la direcció dels concerts matutinals que 's verificarán en los jardins del Bon Retiro.

No menos distinció ha obtingut també allí nostre compatriSSI lo notable jurisconsult Sr. Armengol y Cornet, al ser premiat en lo concurs de la Academia de Ciencias morals y políticas per una Memoria sobre colonias penitenciarias.

Hem rebut lo número de *La Llumanera* corresponent al present Juny que conté dos magnífichs grabats, un de la *Fira de las rosas* en lo pati de l' Audiençia, y l' altre lo retrato de 'n Tomás Podró, d' una semblansa notabilíssima.

Omplan sas restants planas articles varis é interessants, y en ellas, parlant de LA RENAISENZA, llegim frases tant falagueras que no podem menys d' estarne molt agrahits, per venir d' una publicació de tanta importancia y que tant honra dona á Catalunya.

L' «Associació catalanista d' excursions científicas» ha quedat organisada formant part de la Junta Directiva los Srs. D. Joseph Fiter é Inglés, President; D. Cesar August Torras, Secretari 1.^r; D. Eudalt Canibell, Secretari 2.^{on}; D. Carles Garcia Vilamala, tresorer; D. Roman Arnet, president de la Secció científica; D. Ursino Mitjans, president de la Secció artística; y D. Joaquim Riera y Bertran, president de la Secció literaria.

Molt pot esperarse dels bons resultats qu' ha d' obtenir la mentada Associació; si en compte 's te l' abandono en que 's trovan documents de tota importancia en los arxius de nostras vilas, y lo que falta estudiar baix los conceptes científich y artístich en algunas de las encontradas de Catalunya.

Ha sortit lo número tretzé de l' ilustrada revista catalana *L' Art del Pagés*. Interessant com tots los passats se fa recomanable de mes á mes per lo gravat y esplicació d' uns aparatos casers que ja comensá á publicar en lo número anterior y al que seguirán altres d' utilitat práctica tots ells, puig son inventats per los mateixos pa-

gesos y no tenian fins ara mes circulació que pel poble ó comarca ahont han sigut ideats, pensament que 'ns agrada molt per lo profit que 'n pot reportar lo país.

Ha mort á Valencia un de sos mes distingits pintors, D. Rafel Montesinos, autor d' un gran número de quadros tots ells de recomanable mérit.

Ab lo titol de *Plogut del cel* ha vist la llum una comedia en vers catalá en un acte, deguda al que fou nostre company de redacció l' inolvidable poeta D. Felip Pirozzini y Martí. Va ser premiada en l' últim certamen de *La Miseriosa* y oportunament nos ocuparem d' ella junt ab los altres travalls.

S' ha posat en ensatj en lo teatre del Bon Retiro una comedia catalana en dos actes titolada *La Majordona*, original de D. Joaquim Riera y Bertran.

Encara que sia adelantarnos á la opinió del publich, augurem un bon exit á est autor dramatich per la última de sas produccions.

Continua sortint en Buenos-Aires lo periódich catalá l' *Aureneta*, que ab tant entusiasme publican alguns fills de Catalunya residents en aquella població.

Es de recomanar lo zel ab què travallan en llunyas regions los redactors de tant important publicació per la propaganda de la llengua catalana. Tots los 49 números surtits rebosan interés y contenen alguns travalls de mérit principal. Tots los que desitjen suscriurers poden pasar per la Administracio de LA RENAIIXENSA, hont hi ha alguns exemplars existents de la colecció.

Lo diari de Madrid *La Mañana* que s' ocupa en sa secció literaria de totes las obras que 's publican en llengua catalana, ha aumentat lo tamanyo de sa publicació sens que aquesta notable millora signifique augment de preu pera als suscriptors.

Aplaudim aquesta millora y encoratjem á la direcció de *La Mañana* pera que seguesca en la noble senda empresa, destinant á la ciencia y á las lletras, tot l' espay possible en sas columnas.

Molestém á nostres lectors ab aquestas ratllas á fi de tornar per l' honra del Consistori dels Jochs Florals á qui calumnia D. *Serafí Pitarra*, en sa última correspondencia enviada á «*La Llumanera*» de Nova-York.

A lo que hi llegim de que un mes avans de la festa poética del mes de Maig ja 's sabia per cafès y tertulias qui eran los poetas premiats y ab quina forma havia de otorgar los premis lo Consistori, hi repliquem nosaltres: *Que no es cert.*

Ningú podia tirar aquesta taca sobre 'ls Srs. Mantenedors y menos que cap l'autor de *Lo Rector de Vallfogona*; sobre tot, dihent á continuació en la seva carta, que per ben ditxós se daria de poder tenir sols un brotet dels llorers d' enguany, y ja sabem tots que'l te; per mes que 'l seu nom no ho acreediti en lo volum d' enguany de la institució.

Demanem á nostre estimat colega *La Llumanera* que tingá á be reproduuir aquesta aclaració.

SUMARI

A. BALAGUER Y MERINO..	De las costums nupcials catalanas en lo sige XIV.	401
J. NARCÍS ROCA.	La genealogía de Wifredo lo Pilós.	417
POMPEYO GENER.	Lo sige XIV.	429
JOAQUIM SITJAR Y BULCEGURA.	Lo romiatge á Nostra Señyora dels Angels.	438
MODÈST VIDAL.	Missa de Requiem de Verdi.	445
JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS.	Lo Fossar.	451
MANEL JACAS.	Francesch Campodon.	454
SIMON ALSINA.	Tres recorts.	456
JOAN SARDÁ.	Bibliografia.	457
	Novas.	462

